

1.melléklet a 114/2013. (IV.16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

„Házasság és lakodalom a háromnemzetiségű Mezőberényben”

című szakdolgozat

[települési/tájegységi/megyei/ külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Siófoki Edit

Mezőberény,2014. Február 4.

I. A javaslattevő adatai

1. A javaslatot benyújtó neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Siófoki Edit
Levelezési cím: 5650 Mezőberény, Hunyadi u. 17
Telefonszám: 30 4028078
[E-mail cím: siofokie@freemail.hu](mailto:siofokie@freemail.hu)

II. A nemzeti érték adatai:

1. A nemzeti érték megnevezése: **Házasság és lakodalom a háromnemzetiségű Mezőberényben**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ természeti környezet	☐ turizmus
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
	☒ kulturális örökség	☐ sport
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:
Mezőberény, Hunyadi u. 17.
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
X települési tájegységnyi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Jelen dolgozat harmadjára kerül átírásra, bővítésre, hiszen tízévente megújul. Elsőként a Tanítóképző Főiskola elvégzésekor-1994-választottam szakdolgozatom témájának, ami akkor olyan jónak, érdekesnek bizonyult, hogy Békés megyei Hírlap is megkeresett és cikket közölt róla. Másodjára a békéscsabai kézműves iskola elvégzésekor -2004- került átdolgozott formában terítékre, szintén sikeres dolgozatként könyvelve. Most pedig bátorodom úgy gondolni, némi biztatás után, hogy a Mezőberény Települési Értéktárban is lehet helye a munkámnak, hiszen régi szokásaink érdekesek, mégis gyakran feledésbe merülnek. Minden nép életében kiemelkedő esemény a lakodalom. A hozzá kapcsolódó szokások sora gyakran kutatott, vizsgált területe a gazdag hazai néprajztudománynak. E háromnemzetiségű város lakójaként engem is foglalkoztat, hogyan alakult, változott ez a színes, eleven, széphagyomány. A házasságkötés

hagyományanyaga igen gazdag, de az idő múlásával- ha lassan is-de módosul. A régi szokások összegzése és az újonnan kibontakozó változatok, módosulások számbavétele képezi munkám tárgyát, szorítkozva itt-mivel e téma terjedelme óriási-az 18íi-as évek közepétől az 19íi-as évek végéig. A későbbi években a sokkal gyorsabb életvitel következményeként. Mezőberény különösen alkalmas az említett szokás elemzésére, hiszen itt élnek a szokásaikhoz ragaszkodó, a haladással mértékletesen lépést tartó magyarok, a változásokra legfrissebben reagáló németek és a legzártabb, a hagyományait a legtovább megtartó szlovákok. Jelen dolgozatom gondolatmenetét Dömötör Tekla Szavaival fogalmaznám meg: „...a házasság a mai napig is ebből a két mozzanatból áll: egyrészt a családok közötti jogi megállapodásból...., másrészt pedig egy színjátékszerűen kidolgozott ünnepi szertartásból...”

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

„Nekünk arra kell törekedni, hogy a múlt emlékeit megmentsük, és e kor szellemi és anyagi értékeivel gyarapítsuk kultúránkat a magunk és az emberi hasznára.”

- Bartóki József-

Szülővárosom lakodalom szokásai nagyon érdekesek és egyediek, hiszen Békés megye területén nincs is még ilyen aránylag kis létszámú település, ahol három nemzetiség él együtt, kezdettől fogva békében. E munkámmal szerettem volna bővebben megismertetni az olvasót a mezőberényi lakodalmakkal, szokásokkal, hiedelmekkel és nem utolsósorban a három nemzetiséggel. Talán értékeinket jobban megbecsüljük, ha ismerjük is őket. Utódainkra nem hagyhatunk kevesebbet, mint amennyit elődeinktől kaptunk. Ez történelmi felelősségünk is. Minden kor másképp vélekedik az értékeiről, ám amit egyszer elpusztítanak, vagy pusztulni hagynak, az soha újjá nem teremthető.

7. A nemzeti értékekkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája:

1. Szilágyi Miklós: Mezővárosi közösség és néphagyomány-1973-
2. Dömötör Tekla: Magyar népszokások- Magyar Népművészet 6.-1972
3. A mezőberényi anyakönyvi hivatal adatközlése
4. Petrik Ambrus: Békés megye leírása 1784. 1961. Erkel Múzeum Gyula
5. Szilágyi Miklós: Mezővárosi közösség és néphagyomány-1973-
6. Mezőberény története I.: előszó-1972-
7. Ortutay Gyula: Kis magyar néprajz
8. Dömötör Tekla: A népszokások költészete
9. Hoffer Tamás-Fél Edit : Magyar népművészet
10. Szendrey Zsigmond- Szendrey Ákos: Szokások (Házasság) -1973-
11. Tábori György: A mezőberényi szlovákok népszokásai -1973-
12. Móricz Zsigmond: Életem regénye

13. Baranyai Kálmán: Mezőberény népmozgalma a XVIII. század végétől napjainkig-1973-
14. Mezőberény iratai-végrendelet
15. Mezőberény iratai-jegyzőkönyv
16. Mezőberény iratai-egyezségek
17. Haan Lajos: Regesták Békésvármegye közgyűlési jegyzőkönyveiből 1715-1795
18. Veres Péter: A Balogh család története
19. Tálasi István: Kiskunság
20. Hentz Lajos: egy mezőberényi vőfélykönyv gyűjteménye
21. Szabó Pál: Nyugtalan élet- Gyermekkor
22. Krupa András: Hiedelmek-varázslatok-boszorkányok-1974-
23. Szekeres András és Fekete Mihály vőfélykönyve
24. Dömötör Tekla: Van Gennep megállapítása-1972-
25. Bartóki József: a mezőberényi szlovák evangélikus templom

Adatközlők: Wagnerné Frey Julianna

Váradiné Siófoki Ilona

Fekete Mihály

Fekete Mihályné

Kuczián Józsefné

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. Mellékletek

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Házasság és lakodalom a háromnemzetiségű Mezőberényben

A hallgató témaválasztása nagyon jó. Olyan témát választott mely lehetőséget adott egy összehasonlító néprajzi dolgozat megírására. Az írás készítője magas fokú felkészültségről, olvasottságról, gyakorlati ismereteikről tesz tanúságot a dolgozatírás folyamán. A hallgató tájékozottsága mellett jó írás és elemző-képességről tesz tanúbizonyságot. Jól ismeri a klasszikus dolgozatírás szabályait és azokat végig, jól alkalmazza. Dolgozata nagy erőssége a pontosság és a következetes bemutatás. Teszi ezt anélkül, hogy

dagályossá, terjengőssé válna. Bár nem kézműves témát választott, a téma feldolgozása lehetővé teszi számára, hogy itt szerzett ismereteket az általa vezetett játszóházakban kamatoztassa.

A szöveg közbeni, vagy a lábjegyzetben elhelyezett hivatkozás, jegyzet ma már elfogadottabb, mert a végjegyzet nehezkesebbé teszi az írás olvasását. Mégis örülök neki, mert vette a fáradságot és elkészítette azt. Ez növeli az írás hitelességét. A munka korrektebb, pontosabb megítélését teszi lehetővé. Talán a hivatkozások következetes vezetése még pontosabbá tette volna az írását. Az írás kiforrott, végig szakszerű, néprajzi szempontból értékes munka. Ha készítője a későbbiekben rászánna magát-némi plusz munkával-egyetemi szakdolgozat is lehetne belőle. Örömmel vettem a dolgozat végén lévő rövid összefoglalást, bár én az összehasonlítás tanulságait helyeztem volna előtérbe. A mellékletekben szereplő táblázatok lehetőséget adtak volna erre. Hasonlóan jó a bemutatott képanyag. Jó volt látni, hogy a dolgozat végén köszönetet mond a segítőknek. Őket a jövőben úgy kell emlegetni: adatközlők. Jó forrásanyaggal találkozunk, aminél szerencsésebb a felhasznált irodalom megjelölés. Forrásként inkább a kéziratokat, levéltári anyagokat szoktuk jelölni.

Kiemelkedően jó szakmai munkának találom.

Javasolt minősítése: Jeles. (5)

Gyula, 2004. május 02.

Széll János

Ajánlás értéktárba vételhez

Siófoki Edit 2003-ben Mezőberényben készült „Házasság és lakodalom a háromnemzetiségű Mezőberényben” című dolgozatát javaslom felvenni a helyi értéktárba. A dolgozat témája a magyar, szlovák és német lakosság házassági és lakodalmi szokásainak hiedelmeinek bemutatásával foglalkozik az 1850-es évektől a 1970-es évekig. Tartalmát tekintve leírja a város települési és társadalmi jellemzőit, mintegy korszakot mutatva a házassági és lakodalmi szokások megváltozásának magyarázatára. A színes mezőberényi néprajzi leírások felhasználásán kívül, a szójhagyománnyal még elérhető helyi nemzetiségi és magyar adatközlők emlékezéseit is felgyűjti, teljessé téve így a hagyományok és a szokások bemutatását. A dolgozat tartalma foglalkozik a házasság bemutatásával, és végig kíséri útjukat az eljegyzéstől a lakodalom végéig. Mindezt szemléltetve korabeli fotókkal és lejegyzett vőfély illetve lakodalmi rigmusokkal. Ezen értékes információk olyan adatokat szolgáltatnak a néprajzi gyűjtés számára, amelyet mindenképpen érdemes számba venni és egy létrehozandó helyi értéktárba dokumentálni.
Kelt: Mezőberény, 2014.január 31.

Végh Judit sk
etnográfus, muzeológus
MNM Vésztő-Mágor Történelmi Emlékhely

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Hozzájáruló nyilatkozat

Alulírott Siófoki Edit hozzájárulok a Mezőberény Települési Értéktár számára általam készített dolgozat és képanyag ide tartozó jogszabályok betartása melletti felhasználásához.
Mezőberény, 2014. február 4.

Siófoki Edit

Mezőberény Városi Önkormányzat
5650 Mezőberény, Kossuth tér 1.
Siklósi István
Polgármester Úr
Tárgy: települési értéktár

Tisztelt Siklósi István Polgármester Úr!
Levelemhez mellékelem a

Házasság és lakodalom a háromnemzetiségű Mezőberényben c. dolgozat

Mezőberény Település Értéktárba történő felvételéhez elkészített dokumentumokat.

Kérem, szíveskedjen segíteni a fent említett dolgozat Települési Értéktárba történő felvételét!
Mezőberény, 2014. február 4.

Köszönettel: Siófoki Edit